

Lapin kirjaston johtoryhmä – kooste pöytäkirjasta

Paikka: Inari Saariselkä, Santa's Hotel Tunturi, kokoustila Urupää

Aika: 14.2.2019 kello 13.00 – 18.00

1. Omatoimikirjastot

Omatoimikirjastojen toiminnasta kertoivat paikan päällä P.V.Supan edustaja Niko Heininen, etänä Mikroväylän edustaja Miika Vacker sekä Jari Koskelainen Bibliothecasta. Etäyhteydellä oli mukana myös Koha-Suomen kehittäjä Pasi Korkalo.

Todettiin, että omatoimijärjestelmät ovat pääpiirteissään samantyyppisiä ja käyttävät samoja standardeja, erot ovat mm. laitteissa, tilastoinneissa, raportoinneissa ja miten pitkään erilaisia tietoja säilytetään. Laitetoimittajilla on erilaisia kirjautumisyksiköitä ja näiden pakkaskestävyydestä on erilaisia näkemyksiä.

Valvontakameroiden ja asiakaskirjautumisen tallenteiden säilytysajat vaihtelevat, samoin liitettävyyden esim. organisaation valvontajärjestelmään. Myös kävijälaskureissa on toimittajien kesken eroja, esim. lasketaanko fyysiset kävijät vai ovikameran näkemät kävijät.

Järjestelmissä on eroja sen mukaan, miten ulkopuolisille (siivoojat, posti) pystytään järjestämään pääsy omatoimeen.

Asiakkaita, joilta omatoimikäyttö on estetty, on kirjastossa suhteellisen vähän. Esto toteutetaan yleensä kirjastojärjestelmän kautta.

Omatoimikirjaston käyttöönottoa suunnitellessa on huomioitava, että talotekniikka nostaa hinnan moninkertaiseksi. Esimerkkinä kerrottiin, että jos automaatio maksaa 10.000, kirjaston muutokset maksoivat 40.000.

Omatoimikirjastojen ja automaattien tietoliikenteen salaaminen tärkeää, koska niissä liikutetaan asiakastietoja.

2. Lapin kirjallisuuspalkinto

Lapin kirjallisuuspalkinnon esiraadissa jäseninä toimivat kaudella 2019-2021 Helena Kokko ja Seija Ålander Rovaniemeltä, Sari Hakko Kittilästä ja Tiina Heinänen Sodankylästä.

Tämän vuoden palkinnon valitsivat Pekka ja Teija Isorättyä ja se julkaistiin 8.2. Torniossa.

Kirjallisuuspalkinnon voittaja Rosa Liksom oli mukana etänä, yleisöäänestyksen voittaja oli paikan päällä. Musiikkia tilaisuudessa esitti The Meanland. Osallistujia oli joitain kymmeniä.

Seuraava palkinto jaetaan 2021 Sodankylässä. Palkintojen jaon siirtämistä Kirjastojen päivään 19.3. harkitaan, jotta mukaan ennättäisivät kaikki edellisen vuoden kirjat.

Lukijaraati miettii seuraavan palkinnon kriteereitä, eli onko kirjoittajan oltava lappilainen vai teoksen kerrottava Lapista.

Jatkossa huolehditaan, että Lapin kirjallisuuspalkinto tavoittavaa myös valtakunnalliset mediat.

3. Verkkomaksaminen

Verkkomaksamista ei ole pystytty aloittamaan, koska asiakkailta on Kohassa edelleen maksuja, joita ei voi maksaa verkkomaksuna eli joiden alv ei ole 0%. Maksujen koneellinen poisto ei onnistu.

Verkkomaksamisen tiedotus asiakkaille aloitetaan samalla, kun verkkomaksaminen saadaan tuotantoon.

Päätettiin edetä verkkomaksamisen käyttöönotossa sen mukaan, miten asiakasmaksujen poistaminen etenee.

4. Asiakasmaksujen vanheneminen

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen EOAK/3379/2017 mukaan kirjastomaksujen vanhenemisaika on viisi vuotta eikä vanhentumista voi katkaista.

YKN:n Kuopion kokouksessa on ollut esitys kirjaston maksuista (https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/YKN_Maksut.pdf).

Sen mukaan kirjastoissa olisi nykyisellään kahdenlaisia maksuja: yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia (eroja vanhenemisajoissa, perittävyyydessä ja vaikutuksissa lainausoikeuteen).

Päätettiin, että järjestelmästä poistetaan kaikki yli 5 vuotta vanhemmat kirjastomaksut sen mukaan mitä laki määrää.

5. Varaamo

Päätettiin ottaa Varaamo käyttöön 19.3. ja pitää Varaamon koulutus mahdollisimman pian.

6. Kohan asiakasmaksut vuodelle 2020

Päätettiin pitää asiakasmaksut ennallaan.

7. Oheislukemistot

Oheislukemisto on palvelu, joka tarjoaa opettajille mahdollisuuden lainata opetuskäyttöön soveltuvaa kirjallisuutta valmiina paketteina. Rovaniemen oheislukemisto on kaikkien lappilaisten koulujen käyttöön tarkoitettu palvelu, joka sisältää n. 200 eri luokka-asteille suunnattua kirjasarjaa (=kirjapakettia). Uutuutena ollaan ottamassa käyttöön sähköistä oheislukemistoa, jossa kouluille on tarjolla e-kirjoja.

Myös muissa kunnissa, esim. Kemissä ja Kemijärvellä on oheislukemistoja. Oheislukemistojen kustannuksista on vastannut koko osaltaan kyseinen kirjasto itse.

Keskusteltiin oheislukemistokonseptista ja sen kustannuksista, mutta päätettiin selvittää asiaa lisää ja palata siihen myöhemmin.

8. Saamen käännökset

Osasta kimpan yhteisiä esitteitä yms. on tehty saamenkielisiä versioita. Yhteisessä käytössä on kuitenkin paljon muitakin esitteitä, julisteita, tiedotteita jne., joista saamenkielisiä käännöksiä ei ole. Kukin saamelaisalueen kirjasto on tarpeen mukaan tehnyt näistä käännöksiä.

Keskusteltiin, miten saamenkielisten käännösten suhteen tulisi toimia ja miten käännökset tulisi tai voisi rahoittaa. Päätettiin lisätä koordinoitua käännöksiin, selvittää asiaa lisää ja palata siihen myöhemmin.

9. Yleisten kirjastojen neuvoston kuulumiset

Mikko Paajala ja Kati Oinas kertovat kuulumisia YKN:n kokouksesta 22.-23.11.2018.

Kokouspäivien aikana kuultiin mielenkiintoisia maakunnallisia hanke-esittelyjä sekä kuulumisia eri tahoilta, mm. OKM:sta, Kuntaliitosta ja yleisten kirjastojen konsortiosta. Mm. valtakunnallinen käyttäjäkysely, kuvailun uudistusprosessi sekä lukuliikkeen jatko ja suuntaviivat saivat myös omat alustuksensa. YKN:n kokousten pöytäkirjat esityksineen löytyvät Kirjastot.fi:stä (www.kirjastot.fi/neuvosto/) Ajankohtaisimpia ja puhututtavampia asiakokonaisuuksia olivat digiopastus kirjastoissa sekä kirjastojen perimät maksut EOA:n tekemän ratkaisun jälkimainingeissa.

Digiopastuksen suhteen on selkeästi tarvetta yleisten kirjastojen yhteiselle toimintasuositukselle, ja sitä laatimaan on perustettu työryhmä. Kuntaliitolta on tulossa yleiskirje, jossa käydään läpi kunnan näkökulmasta olennaiset velvoitteet ja mahdollisuudet. Kirjastoilla on digituen antajina tulevaisuudessa iso rooli, mutta kirjastojen ei pidä tarjota liikaa tai haalia digiopastustehtävää pelkästään itselleen. On tarpeen käydä laajempaa keskustelua digiopastuksen ja -neuvonnan sisällöistä ja vastualueiden rajauksista sekä tehtävä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Ennen kaikkea tarvitaan myös resursseja sekä jatkuvaa koulutusta kirjastojen henkilökunnalle.

Uuden kirjastolain myötä maksut ja korvaukset ovat nousseet tarkasteltaviksi. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu loppuvuodesta on jokseenkin eroava verrattuna kirjastojen tulkintaan maksujen vanhenemisesta aiemman kirjastolain aikana. Kirjastoilla on ollut käsitys, että kirjaston maksut ovat yksityisoikeudellisia maksuja (=vanhenemisaika on kolme vuotta, vanhenemisen voi katkaista). EOA:n ratkaisun mukaan myös aiemman kirjastolain mukaiset maksut ovat julkisoikeudellisia maksuja (=vanhenemisaika viisi vuotta, vanhenemista ei voi katkaista). Kirjastoissa syntyy siis kahdenlaisia laskuja ja maksuja, joita on käsiteltävä eri tavalla esim. perintävaiheessa. Vahingonkorvaukset, esim. turmeltuneen aineiston korvaaminen, ovat yksityisoikeudellisia maksuja, jotka eivät voi johtaa lainauskieltoon. Julkisoikeudellisia maksuja taas ovat maksut myöhässä palautetusta aineistosta tai noutamatta jääneestä varauksesta. Julkisoikeudelliset maksut ovat suoraan ulosottokelpoisia eikä niitä saa vanhennuttuaan periä. Entiseen tulkintaan nähden tilanne ja toimintatavat ovat siis jokseenkin sekavat, ja Kuntaliitolta toivottiinkin selkeitä malleja kirjastojen maksukäytäntöihin.

10. Rovaniemen AKE-toiminnan kuulumiset

Kehittämisryhmä (Kehry) täydentää Lapin kirjaston koulutussuunnitelmaa 2019-2021 sekä laatii alueellisille työryhmille tehtävänkuvaukset, joihin tulee kuulumaan pohtia konkreettisia keinoja Lapin kirjastojen strategian jalkauttamiseen. Kehry myös suunnittelee tulevia koulutuksia alueellisten ryhmien kanssa.

Lasten ja nuorten alueellinen työryhmä on jaettu kahtia, ja nuorten alueellista työryhmää alkaa vetää livari Koutonen Utsjoelta. Lapset –ryhmän vetovastuu tulee uudelle Rovaniemen LaNu:sta vastaavalle erikoiskirjastonhoitajalle.

Leena tulee vierailemaan tänä vuonna Kemin, Kemijärven, Keminmaan, Kittilän, Kolarin, Muonion, Ranuan, Simon, Sodankylän, Tornion ja Ylitornion kirjastoissa

Kimpan johtoryhmän kokous- ja hankepäiväksi sovittiin 10.-11.10.

11. Koha-Suomen kuulumiset

Mikko Paajala on lähettänyt Koha-Suomen toimitusjohtajan tiedotteen johtajille.

12. Tiedoksi

Pohjoismainen yhteishanke

Rovaniemen kaupunginkirjasto ja Oulun kaupunginkirjasto ovat neuvotelleet alustavasti pohjoismaisesta yhteistyöhankkeesta, jonka tavoitteena olisi kirjastojen johtajien ja esimiesten vertais- ja kehittämisverkoston luominen. Hankkeessa toteutettaisiin yhteisiä tapaamisia, tutustuttaisiin toimintaan, työnkierron kaltaista toimintaa / vaihtoja ja mentorointia.

Yhteistyöhanke tulisi korvaamaan aiemmat Barents Library Conferencet (BLC), joista viimeisin järjestettiin Rovaniemellä 2011.

Lapin kirjaston käytösääntöjen uudistus

Johtoryhmän puheenjohtajisto laatii luonnoksen käytösääntöjen uudesta versiosta seuraavaan kokoukseen.

13. Muut asiat

Sanktiot palvelujen toimimattomuudesta

Toimittajien kanssa tehtävissä sopimuksissa tulisi olla mainita sanktioista, mikäli palvelu ei ole käytettävissä. Leenalle annettiin tehtäväksi koota tiedot kimpan tekemistä sopimuksista ja hankkimista palveluista.

Yhteiset laskutuskäytännöt, esim. pääkäyttäjän työaika

Keskusteltiin Kohan pääkäyttäjien työn laskuttamisesta kimpan muilta kirjastoilta sekä pääkäyttäjätöiden järjestämisestä muissa Koha-kirjastoissa.

Kilpailutilanne

Leenalle annettiin tehtäväksi koota Lapin kirjaston tekemät sopimukset määräaikoineen ja optiovuosineen yhteen.

Tilastokoulutus

Kohan uusi tilastotoiminto on vieläkin kesken. Toimittaja on ollut koko ajan tietoinen kirjastojen tilastointiaikatauluista. Kohan toimitusjohtaja on ilmoittanut OKM:öön Koha-kirjastojen tilasto-ohjelmasta.

Mobiilikortti

Johtoryhmässä on päätetty, että myös puhelimessa olevaa kirjastokortin kuvaa tai tähän tarkoitettua sovellusta voi käyttää kirjastokorttina. Asiakkaille on hyvä kertoa, että älylaitteessa oleva kuva ei välttämättä toimi kaikissa automaateissa eikä sillä pääse kaikkiin omatoimikirjastoihin.

Turvallinen tapa käyttää mobiilikorttia on Finnan kirjastokorttimobiili, koska sitä käyttääkseen on oltava Finnassa kirjautuneena. Koosteen liitteenä on Kemin ohje Finnan mobiilikortin käytöstä.

Koulutukset

Keskusteltiin kirjastojen osallistumisesta koulutuksiin ja siitä, voisiko koulutuspäivien tai koulutusten määrässä olla joku taso, johon yhteisesti Lapissa pyrittäisiin. Myös AKE-koulutusvastaavien kesken on pohdittu mahdollisuutta johonkin yhteiseen tavoitteeseen koulutusten osallistumisen tasossa.

14. Seuraava kokous toukokuussa